

Rendabiliteit vlees maar vooral te vaak onb

De rendabiliteit in de vleesveehouderij is al jaren bijzonder laag. Maar kent de vleesveehouder de rendabiliteit van zijn bedrijf wel? Het aantal bedrijven dat een bedrijfseconomische boekhouding voert voor zijn vleesveehouderij is tot op heden immers bijzonder beperkt.

TEKST WIM VEULEMANS

In maart van dit jaar publiceerde het Vlaamse Departement Landbouw en Visserij zijn Landbouwconjunctuurindex, een rapport op basis van een enquête bij een 750-tal land- en tuinbouwbedrijven die deel uitmaken van het Vlaamse Landbouwmonitoringsnetwerk. In deze enquête worden deelnemers gepeild naar de inschatting van de economische situatie op hun bedrijf en welke evolutie ze de volgende zes maanden verwachten.

Met een index van 66 procent zit de vleesveesector al jaren in het dal van deze landbouwconjunctuurindex. Ter vergelijking: de varkenssector scoorde in maart jongstleden 89 procent, de melkveesector 83 procent. Concreet betekent dit dat een groot deel van de deelnemende vleesveehouders de economische

situatie als slecht tot heel slecht inschat. Ook de index voor de toekomst, zijnde de verwachting van deelnemers voor de toekomst, is met 73 procent bijzonder laag.

De rendabiliteit in de Vlaamse vleesveehouderij blijft dus onder druk staan. Dat meldde ook landbouworganisatie Boerenbond eerder dit voorjaar in haar ledenblad 'Boer&Tuinder'. Daarbij verwees Boerenbond onder andere naar het aanhoudend dalende rundvleesverbruik, maar ook het schandaal met Veviba drukt zijn stempel op de prijzen van stieren en koeien.

Weinig bedrijven kennen hun kosten

Boerenbond verwijst in haar analyse naar de eigen vleesveebarmometer, een tool waarmee de rendabiliteit op een gemiddeld

esvee laag, ekend

zoogkoeienbedrijf wordt opgevolgd. In de eerste drie maanden van dit jaar is deze barometer gedaald tot 63 procent van de referentieperiode, zijnde de gemiddelde rendabiliteit van de laatste vijf jaar. De barometer staat zo op het laagste niveau van de laatste tien jaar. Bovendien houdt deze lage rendabiliteit ook al lang aan, aldus Boerenbond.

De rendabiliteit van een bedrijf is via een bedrijfseconomische boekhouding vrij eenvoudig op te volgen. 'Helaas zijn er te veel bedrijven die deze goudmijn aan informatie niet gebruiken', vertelt Jacky Swennen, productmanager landbouw bij het SBB aan. SBB is een accountants- en advieskantoor met 30 vestigingen in Vlaanderen. Voor de uitvoering van bedrijfseconomische boekhoudingen werkt SBB samen met Boerenbond. 'Nochtans kan men hier op een zeer analytische manier kosten en opbrengsten evalueren, verborgen gebreken ontdekken, de onderlinge bedrijfstakken vergelijken en vooral ook het eigen bedrijf vergelijken met de vorige jaren en met andere gelijkaardige bedrijven', vervolledigt Swennen.

De cijfers die de redactie van VeeteeltVlees doorkreeg van een aantal bedrijven en diensten die in de veehouderij bedrijfseconomische boekhoudingen uitvoeren, staven de stelling van Swennen. Op een totaal van ongeveer 7500 bedrijven in Vlaanderen met zoogkoeien zijn er maar een 300 à 400 die jaarlijks een bedrijfseconomische boekhouding bijhouden.

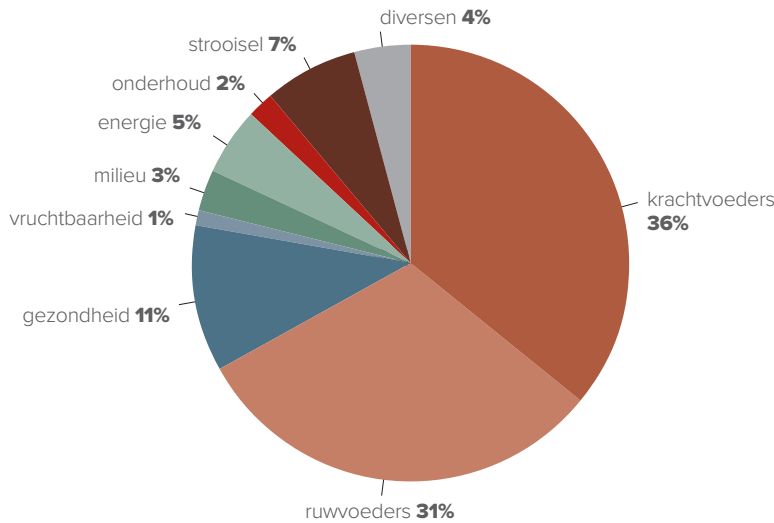
'Eigenlijk is het zeker voor vleesveehouders belangrijk om met een bedrijfseconomische boekhouding te werken', meent Dirk Audenaert, rundveeconulent bij Boerenbond. 'Net omdat het minder goed gaat in de sector, kunnen bedrijven via een boekhouding hun eigen resultaten aantonen. Niet alleen voor een bank, maar vooral voor zichzelf. Vleesveehouders hebben immers een groot aandeel levend kapitaal op hun bedrijf; het eigen vermogen is dus vrij groot. Vaak is dat levend kapitaal dan een buffer dat ze gebruiken om bijvoorbeeld eens een grote kost te betalen. Maar die buffer geeft hun ook een vertekend beeld van de werkelijke economische cijfers.'

Een bedrijfseconomische boekhouding is eigenlijk een opsomming van alle kosten en opbrengsten met als doel het bruto

Tabel 1 – Bedrijfseconomische resultaten zoogkoebedrijven, uitgedrukt in euro's per aanwezig zoogkoe (bron: Tiber Boerenbond)

	2013	2014	2015	2016	2017
bruto opbrengst	2.221	2.188	2.090	1.985	2.016
variabele kosten	1.407	1.405	1.376	1.388	1.408
vaste kosten	876	786	768	736	731
totale kosten	2.284	2.191	2.145	2.124	2.139
saldo	814	783	714	597	607
arbeidsinkomen	-63	-3	-55	-139	-123

saldo en het familiaal arbeidsinkomen te berekenen. Omdat het niet altijd makkelijk is om bepaalde kosten toe te wijzen aan een diergroep (varzen, koeien, stieren) worden de cijfers meestal uitgedrukt per aanwezige zoogkoe. Volgens Audenaert

Figuur 1 – Verdeling van de variabele kosten op een zoogkoeienbedrijf in 2017 (Bron: Tiber Boekhouding)

Tabel 2 – Gemiddelde technische gegevens van zoogkoeienbedrijven in 2017 (Bron: Tiber Boekhouding)

	2013	2014	2015	2016	2017
vruchtbaarheid					
kalvingsindex	1,08	1,09	1,1	1,1	1,05
vervangingspercentage	46,5	46,6	45,8	45,7	44,1
aantal kalvingen	49	47	51	55	55
% dood geboren	4,2	3,7	4,5	4,3	3
% sterfte -250 kg (excl. doodgeb.) t.o.v. kalvingen	5,4	5,8	6,3	8	8,9
sterfte 250-500 kg (aantal)	0,52	0,49	0,35	0,74	0,4
sterfte +500 kg (aantal)	0,36	0,38	0,39	0,39	0,4
vleesproductie					
kg vlees per zoogkoe	588	599	600	590	577
groei per dag in grammen	604	620	628	630	612
voederconversie	2,99	3,12	2,96	2,95	3,17
afgeleverde dieren per koe	0,96	0,96	0,95	0,94	0,9
krachtvoederverbruik (88% ds) per koe	1.756	1.865	1.778	1.741	1.829
prijs per ton evenwichtig krachtvoeder	343	322	306	294	288

is dit de beste optie momenteel, omdat men anders te veel aannames moet doen bij het opstellen van de boekhouding.

Voerkosten grootste brok

Dat de rendabiliteit op bedrijven met zoogkoeien al jaren onder druk staat, tonen ook de cijfers van het Departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid aan. Uit de cijfers van deze overheidsdienst blijkt dat de totale opbrengsten tussen 2009 en 2015 vooral door de verkoop van dieren stegen met ongeveer 200 euro. Maar ook de vaste en vooral de variabele kosten volgden die trend. Daar de stijging van de vaste kosten met een plus van 120 euro nog beperkt bleef, stegen de variabele kosten met het dubbele hiervan, 240 euro. De hogere voederkosten liggen hiervoor aan de basis. Het bruto saldo haalt dus in al die jaren nooit het streefcijfer van Audenaert, zijnde 1000 euro per zoogkoe. Het bruto saldo varieert al die jaren tussen de 300 en 460 euro per zoogkoe. Een negatief arbeidsinkomen is dus het resultaat.

Dirk Audenaert vindt deze tendensen ook terug in de cijfers uit de Tiber-boekhouding van Boerenbond. Zowel de opbrengsten als de kosten zijn wel wat hoger, wat mogelijk te verklaren is door het type bedrijven dat opgenomen is in de boekhoudingen.

‘De laatste jaren zijn de opbrengsten wel wat gedaald,’ geeft hij aan. ‘2015 en 2016 waren slechte jaren voor de Vlaamse vleesveehouderij en 2017 bracht weinig herstel. In tegenstelling tot andere sectoren kent de vleesveehouderij weinig fluctuatie in de verkoopprijs van het rundvee, wat herstel moeilijk maakt. Het arbeidsinkomen zal dan ook vaak gecompenseerd worden door de premies en akkerbouw.’

De Boerenbond-cijfers tonen ook aan dat de variabele kosten vrij stabiel bleven en de vaste kosten licht dalen. De voerkosten blijken ook in de cijfers van Boerenbond de grootste brok. Opvallend is de daling van de intresten tijdens de laatste jaren. ‘In de boekhouding werken we met fictieve afschrijvingen en intresten’, verduidelijkt Audenaert. ‘We maken daarbij gebruik van gelijke afschrijftermijnen en intrestvoeten. En die passen we toe op gebouwen, investeringen maar ook op bijvoorbeeld het levend kapitaal van het bedrijf, zijnde de dieren. Tot 2013 rekenden we met een intrestvoet van 5 procent, maar sinds dan zijn we deze jaarlijks gaan aanpassen aan de realiteit. In 2017 is deze nu 2,3 procent. Wat maakt dat het bedrag aangerekend voor intresten nu lager is, maar wel meer de realiteit volgt.’

‘Een van de belangrijkste cijfers in een economische boekhou-

Een boekhouding? Drie types

Een veehouder in Vlaanderen kan met drie types boekhouding in aanraking komen. ‘En dat kan soms tot verwarring leiden’, zegt Jacky Swennen, productmanager landbouw bij accountants- en advieskantoor SBB. Hij benoemt de drie types boekhouding: de fiscale, de btw-boekhouding en deze met de bedrijfs-economische of met technische resultaten. ‘De veehouderij in Vlaanderen heeft drie mogelijke fiscale regimes’, geeft Swennen aan. ‘Naast die voor de vennootschappen en het gekende en onderhandelde landbouwforfait heeft een veehouder ook de mogelijkheid

om een fiscale boekhouding bij te houden. Dit is in feite een aangifte die gebaseerd is op kosten, inclusief afschrijvingen, en baten, inclusief inventarisverschillen.’ Volgens de SBB-productmanager maken de meeste landbouwbedrijven in Vlaanderen voor hun fiscale aangifte nog steeds gebruik van het landbouwforfait. De eenvoud van bewijsvoering is daarvoor een van de belangrijkste redenen. Ook voor de btw-boekhouding zijn er twee regimes, namelijk de landbouwregeling met een btw-forfait en de btw-boekhouding. ‘In de landbouwregeling mag men de ontvan-

gen btw behouden, maar de btw op de uitgaven kan men ook niet recupereren. Vooral de bedrijven die forse investeringen doen, zoals in een stal, schakelen over naar de btw-boekhouding.’

Tot slot is er voor veehouders ook de mogelijkheid om een bedrijfseconomische boekhouding bij te houden, waarbij de kosten en opbrengsten van het bedrijf en/of een onderdeel ervan inzichtelijk worden. Voor veel bedrijven die steun van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds ontvangen, is dit een verplichting.

WUR publiceert saldoberekeningen

Net als in Vlaanderen zijn er vrij weinig economische cijfers te vinden over de Nederlandse vleesveehouderij. Op de website Agrimatie.nl van Wageningen Economic Research staan weliswaar veel economische data, maar van de vleesveehouderij is niets terug te vinden.

'Er maken slechts één of twee bedrijven met vleesstieren deel uit van ons Bedrijven-informatienet, maar wel 28 bedrijven met zoogkoeien', vertelt Nico Bondt van Wageningen Economic Research. 'Die bedrijven met zoogkoeien laten de laatste jaren grote verschillen in saldo zien. De beste bron voor bedrijfseconomische data is momenteel de publicatie "Kwantitatieve Informa-

tie Veehouderij" of KWIN-Veehouderij, die Wageningen Livestock Research jaarlijks publiceert.

Het KWIN is een uitgebreid en betalend boekwerk dat ook digitaal beschikbaar is. Het bevat voor verschillende diersoorten een overzicht van technische kengetallen, maar ook kosten en prijzen. De informatie is vooral te benutten voor het evalueren van bedrijfsgegevens, maar kan ook gebruikt worden voor het plannen van een bedrijfsbegroting.

Het KWIN publiceert opbrengstprijzen van (luxe) vleesstieren en -koeien, maar ook de toegerekende kosten als aankoop, voer, gezondheidszorg, water, elektriciteit, uitval

en rente. Daarnaast staan er ook een aantal technische normen gepubliceerd, zoals groei per dag.

Op basis van voorgaande gegevens maakt het KWIN ook een saldoberekening voor een vleeskoe. In de publicatie van 2017-2018 wordt daarin gerekend met een totale opbrengst van 2885 euro per koe. De berekende toegerekende kosten bedragen 2814 euro, wat resulteert in een saldo per afgeleverde koe van 71 euro, exclusief rente. In deze berekening wordt ook rekening gehouden met een aantal statistisch berekende normen, zoals krachtvoerverbruik en de duur van de afmestperiode.

ding is voor mij het bruto saldo, het verschil tussen de totale opbrengsten en de variabele kosten', geeft Audenaert aan.

'1000 euro per aanwezige zoogkoe is daarbij het streefcijfer dat ik vleesveehouders voorhou. Uit mijn ervaring blijkt dat het vooral de opbrengsten en de variabele kosten zijn die het makkelijkst te managen zijn voor een veehouder.'

Hoger aantal kalveren

Audenaert geeft aan dat ongeveer 90 procent van de verschillen in de economische cijfers te verklaren zijn in de opbrengsten. Hij verwijst daarbij naar het aantal geboren kalveren, de dagelijkse groei en de sterfte. Uit de analyse van de boekhoudingen blijkt dat met de verkoopprijs van de stieren weinig verschil gemaakt kan worden, maar wel bij die van de koeien. 'In de verkoopprijs van de koeien vinden we inderdaad meer variatie', verduidelijkt de Boerenbond-consultent. 'De leeftijd van de koe bij afzet, het gewicht en het afzetkanaal zijn variabelen waarmee je als veehouder het verschil kunt maken.' Een ander technisch cijfer dat voor Audenaert het verschil maakt is de kalvingsindex, de verhouding tussen het aantal kalvingen en het aantal zoogkoeien op het bedrijf.

'De betere economische resultaten worden gehaald op bedrijven die een kalvingsindex hebben van 1,20', geeft Audenaert aan. 'Dat aantal halen ze door het aantal lege dagen na een kalving te beperken. Op het moment van de kalving beslissen ze al of ze een koe opnieuw gaan insemineren of gaan afmesten. Beide moeten dan zo snel mogelijk opgestart worden.' Audenaert geeft ook aan dat op deze bedrijven de groei van het jongvee ook optimaal moet zijn, opdat de vaars op tijd klaarstaat om de plaats van de koe in te nemen. Op die manier haalt men twee kalveren per koeplaats op een jaar tijd.

Invloed premie groot

De economische en technische overzichtscijfers uit de boekhoudingen zijn dan wel interessant om de situatie in de sector op te volgen, voor een individuele vleesveehouder zijn het vooral de bedrijfseigen cijfers die het belangrijkste zijn. De variatie tussen bedrijven, zoals in omvang of bedrijfsvoering, zijn echter te groot om bedrijven eenvoudig met elkaar te vergelijken, meent Audenaert. 'Ik merk wel dat de gesloten zoogkoeienbedrijven, dus deze die ook afmesten, gemiddeld

een hoger saldo en arbeidsinkomen halen dan bedrijven die dat niet doen.' De Tiber-cijfers tonen aan dat in 2016 het gemiddeld saldo op een gesloten zoogkoeienbedrijf 672 euro was tegenover 597 euro op een niet-gesloten bedrijf. Het arbeidsinkomen was daarbij -97 euro per zoogkoe tegenover -139 euro. 'De kosten zijn op gesloten bedrijven wel vaak hoger, maar dat geldt ook voor de opbrengsten', vertelt Audenaert. 'Deze bedrijven halen meestal een hogere verkoopprijs met hun koeien, vaak omdat ze met een kortere keten werken.'

Audenaert toont tot slot ook cijfers van de gespecialiseerde vleesveebedrijven, zijnde bedrijven met gemiddeld 200-250 dieren en 100 zoogkoeien. 'In 2016 haalden deze bedrijven een arbeidsinkomen van 24.000 euro. Als we enkel het resultaat van het vleesvee hieruit zouden meenemen, dan komen we op een arbeidsinkomen van -1000 euro. Het verschil wordt goedgemaakt door de bedrijfstoelagen vanuit het Europees landbouwbeleid. Dat toont nog maar eens aan hoe premie-afhankelijk onze vleesveehouderij is.'

Gevraagd naar het afsluitend advies geeft Audenaert aan dat het voor alle vleesveeouders belangrijk is dat ze zo efficiënt mogelijk werken. 'Elke koeplaats in de stal moet bezet zijn, op die manier hou je de vaste kosten onder controle. En daarnaast is het van groot belang om groei en vruchtbaarheid op het bedrijf goed te managen, want dit beïnvloedt zowel de opbrengsten als de variabele kosten', besluit Audenaert. |

Samenvatting

- Een bedrijfseconomische boekhouding geeft een overzicht van de kosten en opbrengsten van een bedrijf.
- Het bruto saldo is een van de belangrijkste cijfers. 1000 euro is daarbij het richtcijfer.
- Vooral opbrengsten en variabele kosten zijn te managen.
- Kalvingsindex en dagelijkse groei hebben een grote invloed op het economisch eindresultaat.